

سمت شط بروم. دشمن از یک سو تا خوشبیر پیش رفته و از سوی دیگر تا کوت عبدالله را گرفته بود. لنجها به کوت عبدالله می‌آمدند و برای نیروهایی که در آبادان مستقر بودند، مهمات می‌آوردند. همان طور که اشاره کرد آقا سید مجتبی فرمانده استگاه ۷ آبادان بود. یک شب اطلاع داده شد که عراقی‌ها قصد دارند با تائک به سمت خرمشهر حمله کنند. قرار شد ما هم به فرماندهی آقای هاشمی عملیات را انجام دهیم. نام عملیات را «دولقولها» گذاشتند. آن طور که گفته شده بود خدا به آقای هاشمی دولقول داده بود و ایشان هم با خوشحالی شیرینی گرفته و به منطقه آورده بود. ایشان رزمده‌ها را جمع کرد و بجهة‌ها تا آنجا که توانستند با توجه به امکانات موجود، بشکه جمع‌آوری و همگی با بشکه‌ها به سمت خرمشهر حرکت کردند. سپس بشکه‌ها را روی دو آجر گذاشتند و به هر کس یک چوب دادند تا وقتی که تائک‌ها روشن شدند، با چوب‌ها محکم به بشکه‌ها بزنند. با این کار سروصدایی شیوه‌صدايی تائک ایجاد شد و عراقی‌ها تصور کردند که نیروهای ایرانی با تائک قصد مقابله با آنها را دارند؛ به همین دلیل تائک‌های عراقی عقب‌نشیونی کردند.

چه شد که به کمیته رفید؟

پس از ۱۶ روز اقتامت در جبهه، در سال ۵۹ موقعاً به دیدار آقای هاشمی نشدم تا ایشان را در کمیته و سپس در دشت آزادگان دیدم. لازم است بگویم پس از من برادرم مرتضی به جبهه رفت و سپس مجید برادر دیگر را به جای خودم به جبهه فرستادم و خود به کمیته رفتم. من عضور سمتی سپاه و عضو افتخاری کمیته بودم. در کمیته آقای هاشمی را دیدم و در سال ۶۲ همراه ایشان به دشت آزادگان رفتم. آن موقع اصغر یعقوبی در دشت آزادگان فرمانده بود. وقتی آقای هاشمی را در آنجا دید،

منطقه با آنچه که شنیده بودم خیلی تفاوت داشت و بسیار تعجب کردم. ما امکانات و تجهیزات کافی نداشتیم. در آنجا به هر نفر با کلی دردسر و خواهش و تمنا یک اسلحه ام-یک می‌دادند. بعدها کم اسلحه ۳-۳ هم به رزمده‌ها دادند. به خاطر دارم آقای هاشمی طی یک سخنرانی گفت: «اما در مقابل خمپاره، گوشت می‌خواهیم.»

اغاز آشنایی شما با شهید هاشمی چگونه بود؟ قبل از رفتن به جبهه (پیش از سال ۵۸) از طرف سپاه به کردستان رفتم. آن زمان کردها خواستار یون بودند که سپاه باید به سلاح سنگین مجهز شود، چون اگر چنین اتفاقی می‌افتد سپاه به ارتش تبدیل می‌شد. آن روزها سپاه، ارتش نبود. در واقع به آن «جمع‌پاسداران انقلاب اسلامی» گفته می‌شد. بعدها به «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» تغییر نام یافت. اولین فرمانده مجمع پاسداران ابوشريف بود. پس از سقوط بنی صدر، فرمانده سپاه آنای مرتضی رضایی شد. پس از او هم آقای محسن رضایی فرمانده شد. چون هر دو رضایی بودند، کسی چندان متوجه تغییر نشد و فرمادن سپاه را به نام رضایی می‌شناختند. آن روزها (قبل از سال ۵۸) من با آقایان صالح حیدری، جمشید دستجردی و ابوطالب نیرومند (که عضو سپاه کردستان بودند) بودم. با توجه به اینکه در غرب بودیم و مشکلات زیادی داشتم که جگکاو بودم بینیم در جنوب اوضاع چگونه است، بنابراین با آغاز جنگ از طرف سپاه به جنوب کشور اعزام شدم و در سال ۵۹ (در حالی که تقریباً ۱۸ ساله بودم)، به جبهه رفتم و آقا سید مجتبی را انجا دیدم. مدت ۱۶ روز با آقای هاشمی در جبهه بودم. در برخورد با جبهه و جنگ، اولین برداشت شما چه بود؟

منطقه با آنچه که شنیده بودم خیلی تفاوت داشت و بسیار تعجب کردم. ما امکانات و تجهیزات کافی نداشتیم. در آنجا به هر نفر با کلی دردسر و خواهش و تمنا یک اسلحه ام-یک می‌دادند. بعدها کم اسلحه ۳-۳ هم به رزمده‌ها دادند. به خاطر دارم آقای هاشمی طی یک سخنرانی گفت: «اما در مقابل خمپاره، گوشت می‌خواهیم.» آن زمان آقا سید مجتبی فرمانده استگاه

جامعة علوم انساني و مطالعات فرهنگي

بسیار خلاق و مبتکر بود...

■ «جنگ‌های پار تیزانی و شهید هاشمی» در گفت و شنود شاهد
یاران با سردار جانباز مصطفی باغان

خلاق و خوبی ویژه شهید هاشمی و به ویژه تیپ ظاهری او حتی شرورترین افراد را نیز به سوی او جلب می‌کرد. او هم با گشاده‌روی، آنها را می‌بذرفت و با خلق خوش، ارشادشان می‌کرد. در این گفتگو شمهای از این توانائی‌ها مطرح شده است.





تازه فهمیدم هر کس که واقعاً نترس و شجاع است، باید این جور جاها خودش را محکب بزند». الحق و الانصاف هم جای خطرناکی آمده بودند که هر کسی جرئت‌ش را نداشت، این گروه تقریباً در محاصره قرار داشتند؛ یکی دیگر که به دلیل مشابهی به جبهه آمده بود، نامش هادی و پسر خوبی هم بود. یادم می‌آید یک بار به او گفتمن: «هادی بیل را به من بده». دیدم دارد من خنده و گفتم: «چرا می‌خنده؟ بیل را بده، مازا سخن‌گردی؟» متوجه شدم دستش پر از خون است. تیر از کمرش گذشته و شکمش را سوراخ کرده و خون پاشیده بود. شما تصور کنید اوضاع تا چه حد خراب بود.

حضور اینگونه افراد در جبهه مشکلاتی ایجاد نمی‌کرد؟

یک روز صبح حدود ساعت ۹ آقا سید مجتبی تعدادی از لات‌ها را به منطقه فرسنده بود. ما هم قولانی را به آنها گوشزد کردیم و گفتیم که ناید روز به آنجا بایدند، ناید لباس‌های رانگی به تن کنند و همگی باید لباس نظامی بپوشند و برای استقرار لباس‌هایشان باید شاکی باشد و می‌بایست کلاه‌خودهایشان را به سر کنند و فقط برای انجام کارهای ضروری به مقر بازگردند. پس از توضیحات همگی می‌بایست به سنگر می‌رفتند تا شبانه به خاطر اصلی شان فرسنده می‌شدند. بعد از حذو یک ربع یکی از دوستان به من گفت: «بین آنها یک نفر هست که یک چوب بیل را گذاشته است و با چاقو به آن پرتاب می‌کند. بقیه هم دور او جمع شده‌اند». رفقتم دیدم که یکی از آنها که هیکل درشتی هم داشت، یک چوب بیل را با فاصله کاشه است و تعدادی چاقو را به آن پرتاب می‌کند. بقیه هم از او حساب می‌برند. به عبارتی گنده لاثشان بود. کسانی که دور او جمع شده

در اولین جنگ نیروها براکنده و سازماندهی نشده بودند و بیشتر حمله‌ها، عملیات‌ها و شبیخون‌ها خودجوش بود و نظم خاصی نداشت. به این ترتیب در والفجر مقدماتی شکست خورده و شروع به ساماندهی نیرو و قوا کردیم که آقا سید مجتبی به یاری مان آمد. ایشان چند گروه برای آموژش تشكیل داد. معمولاً کسانی که برای آموژش در گروه‌ها حضور داشتند ناوارد و ناشی بودند.

پشت تربیون نماز جمعه آن چنان حرف‌هایی را بزند، سر نترسی داشت و خیلی شجاع بود. اشاره کردم که در اولین جنگ نیروها پراکنده و سازماندهی نشده بودند و بیشتر حمله‌ها، عملیات‌ها و شبیخون‌ها خودجوش بود و نظم خاصی نداشت. به این ترتیب در والفجر مقدماتی شکست خورده و شروع به ساماندهی نیرو و قوا کردیم که آقا سید مجتبی به یاری مان آمد. ایشان چند گروه برای آموژش تشكیل داد. معمولاً کسانی که برای آموژش در گروه‌ها حضور داشتند ناوارد و ناشی بودند. به عنوان

مثال یک بار با آقای مجتبی قاسمی (که در حال حاضر فرمانده نیروی انتظامی گیلان است) و آقای راسخ (که هم اکنون مسئول مواد مخدوش منطقه شمال است)، سه تن از بچه‌های قائم‌شهر را برای آموژش نزدیک تپه‌ای بردیم. به هر کدام یک نارنجک دادیم تا به آن طرف تپه‌ای پرتاب کنند. یکی از آنها نارنجک را طوری پرتاب کرد که از تپه پاشید. امده مام نمی‌توانستیم کاری کنیم. به همین دلیل هر کدام روی یکی از بچه‌ها پریدیم تا به آنها آسیبی نرسد. وقتی نارنجک منفجر می‌شود، هرچه افراد به آن نزدیکتر باشند کمتر و هرچه دورتر باشند، بیشتر آسیب می‌بینند. نارنجک منفجر شد و دو سه ترکش به من و چهار پنج ترکش هم به آقای راسخ اصابت کرد. محور منطقه بزرگی است که هر لشکری یکی از گردان‌هایش را می‌فرستد تا بخشی از آن را تحويل بگیرد. یک روز حسن درویش به من گفت: «برو و یک محور را تحويل بگیر، من هم محوری در فکه را تحويل گرفتم. در آن روزها بچه‌ها ده تا ده رفاقتیان در یک سنگر بودند.

گویا در گروه شما افرادی بودند که متفاوت از جو غالب جنگ بودند، از آنها خاطراتی در ذهن دارید؟ به خاطر دارم سنگر بود که اگر نفر در روز به آنجا می‌رفت، دشمن بالاصله او را شناسایی می‌کرد و هدف می‌گرفت. یک بار برای آنکه نشان بدهم شجاع و نترس هستم، در روز به این سنگر رفت. دو سنگر پشت سر هم قرار داشت. وقتی وارد شدم، دیدم ۵ نفر آنچا نشسته‌اند. می‌بایست یک ساعتی را در سنگر می‌مانند تا عراقی‌ها فراموش کنند که از آنجا عبور کرده‌ام. از یکی از کسانی که در سنگر بود پرسیدم: «تو چه کاره هستی؟» او از لات‌ها بود. گفت: «من تریلی دارم و چنین و چنان هستم.» با تعجب گفتمن: «تو که سن و سالی نداری، چگونه تصدیق پایه یک گرفتی؟» گفت: «همین جوری پشت فرمان می‌نشینم.» پرسیدم: «نوجوه‌هایت چه کسانی هستند؟» گفت: «یکی محمد و یکی اصغر است.» پرسیدم: «چه شد به جبهه آمدید؟» گفت: «یک آبجی دارم و دامادمان با قمه مرا خنمی کرد و سپس ما را به کلانتری برند. در آنجا با من صحبت کردند و گفتند اگر مرد هستی به منطقه برو و خودت را نشان بده. من هم به منطقه آمدم و به آقای هاشمی برخوردم. او هم به ما گفت: «اینجا بجهه ۱۳ ساله (حسین فهمیده) زیر تانک می‌رود. قمه کشی مهم نیست، چون تو قمه را می‌بینی و می‌توانی با قمه را رد کنی یا طرفت را بزنی که تو را نزند، اما گلوله و خمباهه شوچی بردار نیست. ما مثل گوشت در مقابل گلوله و خمباهه‌ایم.»

گفت: «تا زمانی که آقا سید مجتبی اینجاست، او فرمانده است و همه باید از او اطاعت کنند.» شهید هاشمی به شدت امتناع می‌کرد و می‌گفت: «برایتان در درس خواهد شد.» اتفاقاً همین طور هم شد، چون برخی وقایی متوجه شدند شهید هاشمی انجاست، مرتباً پیغام داده می‌شد که او به چه علت آنجاست؟ در مجموع آقای هاشمی در جنگ مشکلات زیادی داشت. یک روز شهید هاشمی به من گفت: «برو و یک منبری بیاور، من هم رفتم و در دوکوهه اصغر حاج حسن را دیدم. در آشپزخانه آنچه دو نفر کار می‌کردند، یکی رضا احمدپور بود و دیگری هم حسن نام داشت. اتفاقاً وقتی وارد آشپزخانه شدم، دیدم رضا روی کیسه‌های آرد نشسته و شعر (برای مذاخری) می‌گوید. به رضا گفتمن: «ادر داشت آزادگان هستیم و نیاز به مذاخر داریم، همراه می‌آیی؟» آن زمان اسم داشت آزادگان به قول معروف بد در رفته و به منطقه نامنی معروف شده بود که توسط عراقی‌ها زیاد مرد حمله قرار می‌گرفت، به همین دلیل احمدپور و همین طور هم حسین هیچ کام قبول نکردند همراه بیایند. به رضا گفتمن: «پس دفتر شعرت را بده تا چند شعر را آداداشت و خودم مذاخری کنم.» که باز هم قبول نکرد. وقتی برای بیرون رفت، مخفیانه دفترش را برداشت و با اصغر حاج حسن به دشت آزادگان برگشتم. به آقای هاشمی گفتمن: «یک منبری خوب آوردم» آقای هاشمی گفت: «پس چه کسی مذاخری می‌کند؟» گفتمن: «دفتر شعر رضا احمدپور را اورده‌ام و خودم مذاخری می‌کنم.» او هم پذیرفت، اصغر سخنرانی خوبی کرد. پس از مراسم ضمن صحبت با یکی‌گر متوجه شدیم رضا و حسین برای گرفتن دفتر آمده‌اند. من هم دفتر را دادم و گفتمن: «دفترتان را بگیرید. فقط می‌خواستم ببینید اینجا منطقه نیست.» پس از آن با اصغر حاج حسن و شهید هاشمی گرم گفتگو شدیم. اصغر، آقا سید مجتبی را می‌شناخت و به او گفت: «یادتان می‌آید یک بار در نماز جمعه تربیيون را به دست گرفتید و علیه بنی صدر صحبت‌های



که پشتش را به دلیل سوختگی بسته‌اند نشسته است و می‌گردید او را به من نشان بدید. دوستان می‌گفتند: «تا مدت‌ها دنیال ما بود».

درباره شخصیت و منش شهید هاشمی برایمان بگوئید.

آقای هاشمی در یک کلام مرد لوتی منش و شجاعی بود. آنچه درباره ایشان باید گفته شود این است که بسیار خلاق و مبتکر بود. در این باره خاطره‌ای را برایتان باز گویی کنم. در یاچه ماهی منظمه‌ای بود که عراقی‌ها در آن آب می‌انداختند. روز بعد نیروهای ما با پمپ آب را خالصی می‌کردند. درباره عراقی‌ها آنجرا آب می‌انداختند که مان‌توانیم به آن منطقه برومی‌از این سو مخارج خالی کردن آب با پمپ بالا بود؛ به مین دلیل شهید هاشمی گفت: «به جای آنکه آب را خالی کیم از رودخانه آنقدر آب می‌ریزیم که بتوانیم قایق به آب بیندازم». «بعشی‌ها هم دیدند که امکان خالی کردن آب برایشان نیست و نیروهای ایرانی هم که از قایق استفاده می‌کنند، بنابراین از آمان تعدادی مین خورشیدی خریداری کردن و به آب انداختند تا وقوعی قایق‌ها به مین‌ها برخورد می‌کنند، منفجر شوند. به این ترتیب جلوی پیشوای نیروهای ما کرفته شد و استفاده از قایق هم ممکن نبود. درباره آقای هاشمی گفت: «از شیلات تعزم ماهی بگیرید و ماهی پرورش دهیم تا غذای رزمانده‌ها تامین شود». به مین دلیل نام آنجا ماهی شد.

آقا سید مجتبی واقعاً مرد خلاق و خوش‌فرکری بود. اوایل جنگ می‌گفت: «چون ما نمی‌توانیم همه را آموزش دهیم. یک نفر را آموزش دهد و ۵ نفر را به او بسپارید تا آنها را آموزش دهد». اوایل شرایط پسیار دشوار بود و پادگان آموزشی نداشتیم.

اگر راجع به دوران آموزشی خاطره‌ای دارید بفرمایید.

در سال ۵۸ ما را برای آموزش به پادگان نصر فرستادند تا پس از پایان دوره به کردستان اعزام شویم. در آنجا ارتشی‌ها به ما آموزش می‌دادند. به خاطر دارم سر هنگی که ما را آموزش می‌داد گفته بود: «هیچ کس حق ندارد با خود کلت بیاورد. در این صورت کلت را به پاکش می‌زنم و او را اخراج می‌کنم». قبل از جلسه ششم یا هفتم آموزش بود که یکی از بجهه‌ها که به تازگی عقد کرده بود، کلتی را به کمرش بسته و به منزل خانواده همسرش رفته بود تا آن را به آنها نشان بدله. شب را هم آنجا گذرانده بود. صبح چون می‌ترسید کلت را در منزل و نزد خانواده همسرش نگاه دارد، به ناچار آن را با خود به پادگان آورد. بعد از مراسم صبحگاهی برای آموزش رفتیم. آن روز سر هنگی به ما گفت: «امروز می‌خواهم به شما تبریار یاد بدhem. آموزش امروز ما، آموزشی نیست که شما یاد بگیرید. آموزشی است که من می‌خواهم یاد بگیرم. تبریار مسلح است و هر کس از جایش تکان بخورد، شلیک می‌کنم. بسم الله الرحمن الرحيم والقاسم الجبارين. من سر هنگ عباسی فرمانده یگان دوم مجاهدین می‌خواهم همه شما را ترور کنم». کاملاً جدی بود و کسی نمی‌توانست حرکت کند. آن شخصی که با خود کلت داشت، فوراً به آن سر هنگ شلیک کرد و او را از پای درآورد. اگر این کار را نمی‌کرد، همه ما کشته می‌شدیم. خوشحال شدیم و خدا را شکر کردیم و هر کس از خوشحالی هرچه در حیب داشت، به او داد و از او خیلی تشکر کردیم.

شهید هاشمی در یک کلام مردی لوتوی منش و شجاع و بسیار خلاق و مبتکر و خوش‌فرکر بود. اوایل جنگ می‌گفت: «چون ما نمی‌توانیم همه را آموزش دهیم. یک نفر را آموزش دهید و ۵ نفر را به او بسپارید تا آنها را آموزش دهد».

بودند، می‌گفتند: «تا زمانی که او به سنگر نرود ما هم نمی‌رویم»، اوضاع خطرناک بود، چون همگی از یک طرف لباس‌های رنگی به تن داشتند و از طرف دیگر ایستاده و نجمع کرده بودند و احتمال پرتاب خمپاره از سوی دشمن زیاد بود. جلو رفتم و گفتم: «اهمه اینها مثل تو از لات‌ها و بجهه‌های اسلام شهر هستند. این کار را نکن». گفت: «فرمانده من آقای هاشمی است. هرچه او بگویید گوش می‌کنم»، و مرتبه چوب پرتاب می‌کرد. بعد که چاقوهایش تمام می‌شد، درباره چاقوها را از چوب جمع و پرتاب می‌کرد. ماجرای ابرای آقای هاشمی شرح دادم. او هم گفت: «بگویند عقب بیاید تا با او صحبت کنم»، من هم به آن شخص گفتم: آقای هاشمی می‌گویند بیا عقب... او هم دائماً می‌گفت: «بلند شوید دارم می‌سوزم». من هم به او گفتم: «ترکش در حال حرکت است. به مین دلیل احساس سوزش می‌کنم»، پس از ده دقیقه با فریاد گفت: «دارم می‌سوزم! ولم کید! والله سوختم. سوختم». من هم گفت: «به خاطر آن ترکش است. الان به درمانگاه می‌رسیم». او هم با داد و فریاد گفت: «به این دلیل نیست. پشتم دارد می‌سوزد». گفت: «ترکش به سمت رهیات حرکت کرده است. به مین دلیل احساس سوزش می‌کنم»، بالاخره به بهداری رسیدیم. او ما را کنار زد و با شتاب از آمبولانس بیرون پرید. دیدیم که از پشتیش دود بلند این سود و کف آمبولانس داغ داش است. اگرور به کف آمبولانس چسبیده بود. وقتی پشتیش رانگاه کردم دیدم جای شش پیچ و شیارهای کف ماشین پشت کمرش افتاده است. فوری به دوستان گفتم: «فرار کنید که الان حسابتان را می‌رسد».

منطقه ما در که تپه دوقلو بود. طی عملیاتی یک شهید دادیم و قی شهید را آورند، آقا سید مجتبی کار پیکر ش نشست و چند دقیقه‌ای با خلوت کرد. سپس پیکر مبارکش را تشییع کردیم و در آمبولانس گذاشتیم و به عقب فرستادیم. پس از مدتی به تهران رفتم. به خاطر نارم مراسم هفت آن شهید بود یا یادبود که در مسجد المهدی واقع در خیابان دکتر شریعتی برگزار شد. وارد مسجد شدم و دیدم آقا سید مجتبی و اصغر یعقوبی هم هستند. متوجه شدم که کسی با انگشت مرا نشان می‌دهد. دقت کردم و فهمید همان شخص در حالی خمپاره زده می‌شد، به رانده گفت: «هرچه سریع تر به

